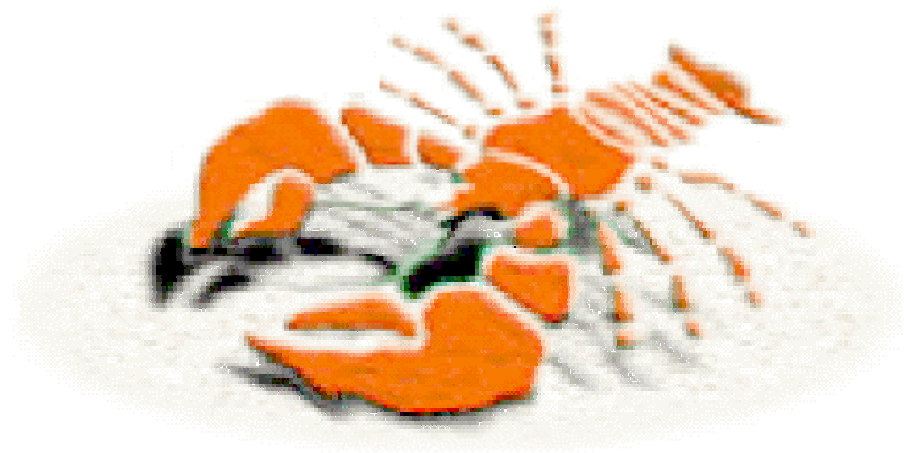

Östgöta Kräftprojekt

Information, januari 2005

Information från Östgöta Kräftprojekt

Först av allt vill jag önska alla ***Ett Riktigt Gott Nytt År!***

Jag vill också tacka alla som bidragit med kunnande, med intressanta frågor, och besvarat årets enkät. Det är idag en bit över 200 personer som får dessa utskick. Och många hör också av sig direkt till mig. 2004 har varit ett mycket bra år för kräftorna och kräftfisket, samt för mig och kräftprojektet. Allt tack vare er.

I år, 2005, fortsätter projektet med samma intensitet och budget till och med augusti. Därefter återstår ett så kallat utfasningsår, när budget och aktivitet lägger sig på en betydligt lägre nivå än idag.

Enkätsvaren

I år har vi fått betydligt fler svar än förra året på enkäten över årets fiske. Det är jag mycket tacksam för. Då vi kan jämföra årets enkätsvar med förra årets, blir det en mycket intressant läsning:

Kräftfisket

1 är mycket dåligt, 2 dåligt, 3 lagom eller normalt, 4 bra, och 5 mycket bra
Svaren nedan anger genomsnittsvärden.

Fråga	Svar 2004	Svar 2003
Antal enkätsvar	61 st	32 st
Hur tycker du fisket varit i år?	3,6	2,6
Ungefär hur många % fick du i år, jämfört med ett normalår?	93 %	70 %
Hur har det gått att sälja kräftorna i år?	3,8	3,7
Har priserna ökat eller minskat i år?	2,9	3,1
Ungefär hur mycket kräftor fiskar du <u>upp</u> ett normalår?	19,9 ton sammanlagt 407 kg medelvärde	14,8 ton sammanlagt 509 kg medelvärde
Vilket pris, exklusive moms, fick du ut i år?	133,90 kr/kg	134,10 kr/kg

Vi har i år fått nästan dubbelt så många enkätsvar. Så många svar gör sammantaget att vi kan utläsa en hel del intressant ur materialet. Denna enkät med sina svar utgör den största enkäten, och den bästa sammanställningen som finns idag i Sverige. Det visar både på hur duktiga ni är att svara, och vilket fint material ni då bidrar till. Men det visar också hur dåligt man i övriga Sverige, och från det allmännas sida, bryr sig om en så viktig näring som kräftor.

Fisket var betydligt bättre 2004 än 2003. Nästan en hel betygsenhet har det ökat, vilket får anses mycket. 2003 var å andra sidan ett dåligt år, sämre än på länge. För många vatten har det alltså återgått till mer normala värden jämfört med hur det var 2003. Endast ett fåtal vatten hade sämre fiske 2004 än 2003. Sju stycken hade 2004 ett fiske som man ansåg var 50 % eller sämre än normalt. Å andra sidan uppger 13 stycken att det var högre än normalt. Det är några sjöar som även i år har haft ett mycket bra kräftfiske. Jag avstår avsiktligt att

namnge dessa. De rapporter jag fått från några andra län ger vid handen att det på många håll varit sämre fiske 2004 än 2003.

Det har gått ungefär lika bra att sälja 2004 som 2003. Betyget är 3,8, vilket jag tolkar som att det i genomsnitt har varit lätt att sälja kräftorna.

Priserna ligger omkring medel. Man anser att betyget på priserna har sjunkit marginellt från 3,1 till 2,9. Det avspeglas också på att det genomsnittliga priset har sjunkit två tioöringar. Medelpriset är alltså ungefär 134 kr. De uppgivna priserna varierar från 100 kr upp till 210 kr. Spridningen på priserna har inget samband med om man fiskar mycket eller lite.

Vilka får bäst betalt då? Om vi delar upp vattnen i en sydlig grupp, en mellanlängsgrupp, och en nordlig grupp, och struntar i Vättern, får vi ett visst mönster. Den sydliga gruppen har då ett snittpris på 129,40 kr, den mellersta gruppen obetydligt högre, nämligen 130,50 kr, under det att den nordligaste gruppen får så mycket som 148,90 kr för sina kräftor i genomsnitt. Det är precis som jag misstänker; det är lägre priser mot smålandsgränsen, och närmare storstadsmarknaden i norr stiger priserna ganska mycket.

Volymmässigt har det rapporterats in närmare 20 ton kräftor i år. Det är tio stycken som har fiskat ett ton eller mer. En handfull har inte uppgivit någon volym, eller så har man inte fiskat något. Ett flertal är alltså att betrakta som storfiskare. Ett ton kräftor, har alltså ett primärt värde på mellan 130 000 och 150 000 kr. Det utgör en viktig intäkt, med tämligen små omkostnader om man fiskar själv.

Kräftbete

Många har frågat mig om kräftbete, och vilket som är bäst. Vad är då naturligare än att jag frågar er? Det dominerande svaret är inte oväntat "vitfisk". Man preciserar i vissa fall med mört, braxen, sutare, ruda eller småfisk. Därtill uppges övrig vanlig fisk, såsom gädda och abborre. Enstaka noteringar finns i form av siklöja, pellets, rå lax, och laxskallar.

I kommentarerna kan man läsa att det ska vara stora beten, i form av stora bitar fisk. Ganska många använder stora bitar av braxen, som man sågar och delar när de fortfarande är frusna, vilket gör det lättare. Braxen är ganska sega, och huvudena äts inte upp så lätt, varför de fiskar länge. Övriga kommentarer är att det mesta går bra, att det ska vara färskt och att man lägger betet i betesboxar i några fall.

Några har påpekat att abborre har visat sig mindre bra. Det är en intressant observation, som även andra uppgifter styrker. Jag har hört flera som nämnt att abborrskind från filéade abborrar inte är bra. Akvarieförsök har dessutom visat att kräftorna kan känna på smaken på vattnet om det finns abborre i närheten, utan att abborrarna syns. Man har hållt vatten från ett akvarium med abborrar, i ett akvarium med kräftor, och då observerat att kräftorna genast blivit mindre aktiva, vilket man får tolka som att de blivit försiktigare för att det luktar fara. Ett tips är alltså att om man kan välja annat bete än abborrar, bör man göra det.

Kräftburar

Jag ställde även frågan i år om vilka kräftburar man använder. Det visade sig att spridningen var stor över många olika kräftburar. Det visade sig också något förvånande att ganska många inte visste vad sina kräftburar heter.

Den vanligaste kräftburen visade sig vara mjärdar av LiNi-typ, följd av August- och Trappyliknande mjärdar. Därutöver finns ett antal mer udda eller ovanligare mjärdar, i den mån jag har förstått vad de är för några. Man nämner Jula, Pirat, Skåne, Kisaburen med trätrattar, PZ, därefter diverse som jag inte alls förstår vad som menas, samt mörtstugor.

Uppköpare

Jag frågade också om vilka man säljer kräftorna till. Men där har jag inte fått speciellt många svar. ☺ Några lokala uppköpare nämns, samt några grossister, i övrigt säljer man privat. Och dom flesta av er tycks vara ganska nöjda med sina kunder och kundrelationer. Det är bra.

Storleken på årets kräftor

Under säsongen rapporterade många att en ovanligt stor andel av kräftorna var stora, och att det inte alls fångades mycket små. Vissa tyckte det var oroande, andra anser att det är en återgång till mer normala förhållanden, efter alla år med ökad andel småkräftor. Några visar att detta inte alls är första gången det var underskott på småkräftor.

Alla har faktiskt mer eller mindre tillstyrkt mitt påstående att det var få små, endast några anser att det var normalt.

Om detta är något som är positivt eller negativt får framtiden utvisa. Först nästa säsong kan vi se om det finns några små, eller om det finns ett problem. Dock, Fiskeriverket anser att det är ett problem. De gick ut före jul, 21 december, med ett pressmeddelande på sin hemsida där man säger att man inte får några signalkräftor, att de är stora problem, att de kanske håller på att dö ut, då allt fler vattendrag är tomma på signalkräftor. Orsaken skulle vara att även signalkräftorna får pest.

Jag vill bestämt hävda att detta inte är den bild som vi har från Östergötland, och många andra vatten som varit i kontakt med mig. Det framgår med all önskvärd tydlighet av vår enkät. Så vitt jag vet har inte Fiskeriverket gjort några som helst undersökningar eller ens enkäter, liknande de som finns från Östergötland. Flera av er har också reagerat på Fiskeriverkets påståenden, med förvåning och skepsis.

Den konspirationsteori många som jobbar med kräftor har är att Fiskeriverket vill svartmåla allt vad signalkräftor heter, till stöd för de allra sista kvarvarande flodkräftorna. Men då ska man minnas att det var Fiskeriverket, eller dåvarande Fiskeristyrelsen, som helt avsiktligt tog in signalkräftan till Sverige, och sen med kampanjer och tusentals utplanteringstillstånd spred signalkräftorna i Sverige. Om man nu har ändrat inställning, bör man också ta ansvar för sina tidigare handlingar. Och, oberoende vilka kräftor man gillar bäst, och hur man vill

vrida klockan tillbaks, så måste Fiskeriverket även se att signalkräftorna utgör ett mycket viktigt biologiskt och ekonomiskt inslag i Sverige idag.

Vad jag menar är, att anser man att signalkräftorna har problem, bör all energi läggas på att ta reda på vad problemet är, och komma med lösningar.

Olika fiskarkategorier

Jag har försökt att kategorisera er lite efter hur ni har svarat. 40 stycken anser sig vara hobbyfiskare med viss försäljning. Det tycker jag för många är en mycket anspråkslös bedömning. Flera fiskar över ett ton kräftor årligen inom denna grupp. Sex stycket beskriver sig som industrifiskare. Fyra stycken upplåter kräftor på långtidskontrakt. Nio stycken är turistfiskeupplåtare med kring-service. Detta tror jag är en verksamhet som kommer att öka kraftigt de närmaste åren. Tre stycken arrenderar sitt kräftfiske. 37 stycken planerar att fortsätta verksamheten i likartad omfattning som nu, och åtta avser att öka. Ingen vill minska. Några kommer att förändra sin verksamhet mot mer turism, utarrendering, och att koka kräftorna.

Detta låter positivt, och visar att intresset för kräftor och kräftors möjligheter är stora, och växande.

Fisket i Vättern

Så vitt jag kan bedöma har kräftfisket i Vättern varit bra i år också. Mycket kräftor har fångats, och mycket kräftor har varit stora. Det tycks ha varit mindre bråk mellan fisket på allmänt och enskilt vatten i år, även om en hel del borrar beslagtagits ute på allmänt vatten.

Fiskeriverket arbetar på ett nytt förslag för fisket i Vättern, där man vill inskränka allmänhetens kräftfiske på allmänt vatten. Orsaken lär vara att skydda rödingen. För mig är det dock en mycket långsökt metod.

För kräftfisket i alla andra vatten är det av godo, av konkurrensskäl, att man minskar allmänhetens kräftfiske i Vättern. Men ägare av enskilt fiske bör noga följa denna debatt, så att inte kräftfisket inne på de enskilda vattnen i Vättern åker med på samma tåg, såsom skedde när man införde minimimått på kräftor i Vättern, som ju även gäller inne på enskilt vatten.

Vad betyder vintern för kräftorna?

Hur blir kräftfisket 2005? Ja, det är alltid mycket svårt att sja, speciellt om framtiden, brukar jag säga.

Två saker kan komma att få betydelse. Det ena är hur mycket småkräftor det faktiskt finns från 2003 och 2004 som kommer att rekryteras till de fångstbara kräftorna. En viss oro finns det, men det är ännu för tidigt att bedöma effekterna.

Det andra är hur vintern blir. Det har oroat mig att vi i de flesta små och medelstora vatten fick en fin isläggning i början på december, men som sedan har blåst upp igen. På vissa håll kan det ha blåst upp två gånger vid det här laget. Det har tidigare år funnits ganska tydliga tecken på att just det att isen blåser

upp på vintern kan skada kräftorna, och stressa dem så att de får akuta pestutbrott. Orsakerna kan vara att de är köldstela, och har svårt att ta skydd om vattnet plötsligt blir skvalpig igen. De kanske skavs mot omgivningen? Men det kan också vara så att hård vind tillsammans med sträng kyla kyler av vattnet så att mikroskopiska iskristaller bildas och blandas ner i vattnet, vilket kan sätta sig på gälarna, och där kväva eller skada mekaniskt. Kylan i sig är dock inga problem.

Att vattnen inte är isbelagda så lång tid denna vinter, då vi ju nu haft avbrott, är dock positivt. Risken är då mindre för syrgasbrist i näringsrika vatten under isen. Grundvattenflödena är också ganska höga, vilket leder till viss genomströmning i vattnen och goda syreförhållanden.

Årsmötessåsongen

Nu närmar sig årsmötessåsongen i fiskevårdsområdesföreningarna. Då kräftor utgör en viktig fråga är det en sak man bör noga förbereda till årsmötet. För en förening bör man först titta i stadgarna om kräftor över huvudtaget ingår. Om kräftorna ingår i föreningens verksamhet, står det ofta i paragraf 2 "Allt fiske ingår". Då gäller det även kräftorna. Annars står det oftast "kräftor undantaget".

Min bestämda uppfattning är att man inte behöver besluta om några regler i förvorkring kräftor, även om stadgarna ger en möjlighet. Finns det ett fiskbart bestånd, ska kräftorna fiskas, inte sparas. Föreningen får aldrig i fördelningssyfte reglera hur mycket olika delägare får fiska. Detta kan möjligen göras i byalaget, men är varken föreningens skyldighet eller rättighet.

Det finns mycket att säga om detta, kontakta mig gärna om ni har frågor.

Jag har möjlighet att mot ingen eller låg ersättning delta på ett mindre antal årsmöten under våren i Östergötland. Hör i så fall av er i god tid. Om ni har frågor av mer generell intresse, hör av er, så ska vi se om jag mer utförligt kan belysa dessa för alla i kommande utskick.

Gammalt material

Tidigare utskick från projektet, och en del annat material finns att hämta på www.fiskekortet.com "Kräftor i natur, bur och kultur" har blivit populär att tanka hem.

Björn Tengelin

Structor Miljöteknik AB
Bettorpsgatan 10
SE-703 69 Örebro
Tel: (+46) 019-676 26 06
Fax: 019-676 26 29
Mobil: 070-693 04 88
Bjorn.tengelin@structor.se
www.structor.se